

Sooline tasakaal ja palgalõhe teaduses, detsember 2020

Sooline võrdõiguslikkus on üks Euroopa Liidu põhiväärtustest. Siiski ei ole soolise võrdõiguslikkuse seis Eestis, sh Eesti teaduses jõudnud olukorrani, kus naistel ja meestel oleks võrdne positsioon ja võrdsed võimalused. Akadeemiliste ametikohtade lõikes esineb suur sooline tasakaalutus, teaduspoliitika otsustuskogudes on madal naiste osakaal, teadusgrante taotleb ja saab oluliselt enam mehi ning märkimisväärne on ka sooline palgalõhe.

Käesolevas teemalehes on esitatud peamised näitajad naiste ja meeste esindatuse kohta Eesti teaduses ja TA kogudes, naiste ja meeste edukus grantide taotlemisel Eesti Teadusagentuurist ning valdkonna sooline palgalõhe.

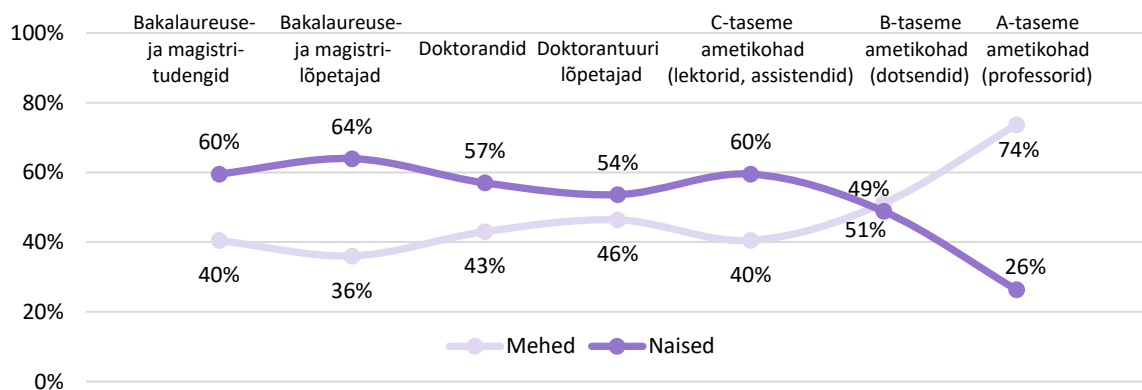
1. Eesti teadlased ja insenerid (täistöökohad) institutsionaalse sektori ja soo järgi

	2010		2019		2010-2019 muutus		
	Mehi	Naisi	Mehi	Naisi	Mehed	Naised	Kokku
Riiklik sektor	213	334	184	340	-14%	+1,8%	-4%
Kõrgharidussektor	1227	953	1307	1132	+7%	+19%	+12%
AVALIK SEKTOR	1440 (53%)	1287 (47%)	1491 (50%)	1472 (50%)	+4%	+14%	+9%
Kasumitaotluseta erasektor	29	39	34	46	+17%	+18%	+18%
Ettevõtlussektor	920	362	1433 (73%)	517 (27%)	+56%	+43%	+52%
ERASEKTOR	949 (70%)	401 (30%)	1467 (72%)	563 (28%)	+55%	+40%	+50%

2. Eesti avaliku sektori teadlased ja insenerid (täistöökohad) teadusvaldkonna ja soo järgi

	2010		2019		2010-2019 muutus		
	Mehi	Naisi	Mehi	Naisi	Mehed	Naised	Kokku
Loodusteadused	634	396	564 (63%)	327 (37%)	-11%	-17%	-13%
Tehnika ja tehnoloogia	333	134	322 (72%)	125 (28%)	-4%	-7%	-5%
Arsti- ja terviseteadused	67	163	85 (25%)	256 (75%)	+28%	+57%	+48%
Põllumajandusteadused ja veterinaaria	85	79	88 (46%)	103 (54%)	+4%	+30%	+16%
Sotsiaalteadused	157	213	234 (44%)	301 (56%)	+49%	+41%	+44%
Humanitaarteadused ja kunstid	164	301	198 (35%)	361 (65%)	+21%	+20%	+20%

3. Naiste ja meeste osakaal Eesti üliõpilaste ja akadeemiliste ametikohtade lõikes, 2019

Sarnaselt Eestile on ka Euroopa Liidus tervikuna madalamatel akadeemilistel positsioonidel ning ka tudengite seas enam naisi, kõrgeimatel positsioonidel ehk professorite hulgas domineerivad aga mehed. SheFigures raporti (2018) kohaselt oli näitaja Euroopa Liidu kohta 24% ehk alla neljandiku EL professoritest on naised.

4. Sooline palgalõhe kutse-, teadus- ja tehnikavaldkonnas ning palgalõhe majanduse tegevusalal üldiselt, Eestis ja võrdlusriikides

Riik	Palgalõhe kutse-, teadus- ja tehnikavaldkonnas			Palgalõhe majanduse tegevusaladel üldiselt*		
	2010	2018	2010-2018 muutus	2010	2018	2010-2018 muutus
Rootsi	18,3%	12,5%	-5,8%	15,4%	12,1%	-3,3%
Eesti	18,7%	16,7%	-2,0%	27,7%	21,8%	-5,9%
Saksamaa	33,7%	29,4%	-4,3%	22,3%	20,1%	-2,2%
Taani	24,4%	19,4%	-5,0%	17,1%	14,6%	-2,5%
Soome	18,9%	15,3%	-3,6%	20,3%	17,1%	-3,2%
Euroopa Liit (28)	**			17,1%	15,0%	-2,1%
Norra	22,8%	29,6%	-3,2%	16,1%	14,0%	-2,1%
Suurbritannia	30,1%	27,9%	-2,2%	23,3%	19,8%	-3,5%
Leedu	15,6%	21,5%	+5,9%	11,9%	14,0%	+2,1%
Läti	13,3%	15,8%	+2,5%	15,5%	19,6%	+4,1%

* Eurostati meetodika kohaselt arvestatakse palgalõhena meeste ja naiste brutotunnitasku erinevust. Arvesse ei ole võetud alla kümne töötajaga ettevõtete ning asutuste näitajaid, samuti põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi ning avaliku halduse ja riigikaitse tegevusalade palgatöötajate töötasusid.

5. Naiste osakaal Eesti teadus- ja arendustegevuse otsustuskogude liikmete hulgas

Kogu	2014		2017		2020		Naiste osakaalu muutus 2014-2020
	Liikmeid kogus	Naiste osakaal	Liikmeid kogus	Naiste osakaal	Liikmeid kogus	Naiste osakaal	
Teadus- ja arendusnõukogu	12	0%	12	17%	15	13%	+13%
Teaduspoliitika Komisjon	22	28%	23	39%	23	39%	+11%
Innovatsioonipoliitika komisjon	23	9%	23	13%	14	14%	+5%
Eesti Teadusagentuuri Hindamisnõukogu	12	25%	15	20%	20	35%	+10%

Heaks sooliseks tasakaaluks peetakse alaesindatud soo vähemalt 40% esindatust kogus¹.

¹ Euroopa Komisjon. *Guidance to facilitate the implementation of targets to promote gender equality in research and innovation* (2018).

6. ETag-i grantide ja mobiilsustoetuste jagunemine nais- ja meessoost teadlaste vahel grantitüübi järgi

Toetus	Sugu	TAOTLEJAD			GRANDISAAJAD			EDUKUSE MÄÄR		
		Taotlusvooru aasta			Taotlusvooru aasta			Taotlusvooru aasta		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020*	2018	2019	2020*
Järeldoktori-grant (väljaminev)	Mees	20 (47%)	24 (50%)	20 (57%)	8 (57%)	13 (62%)	5 (63%)	40%	54%	25%
	Naine	23 (53%)	24 (50%)	15 (43%)	6 (43%)	8 (38%)	3 (38%)	26%	33%	20%
Järeldoktori-toetus (sissetulev)	Mees	57 (55%)	46 (56%)	62 (56%)	12 (60%)	8 (36%)	15 (54%)	21%	17%	24%
	Naine	46 (45%)	36 (44%)	49 (44%)	8 (40%)	14 (64%)	13 (46%)	17%	39%	27%
Stardigrant	Mees	55 (59%)	55 (55%)	45 (58%)	14 (58%)	18 (78%)	12 (57%)	25%	33%	27%
	Naine	38 (41%)	45 (45%)	33 (42%)	10 (42%)	5 (22%)	9 (43%)	26%	11%	27%
Tagasipöörduva teadlase toetus	Mees	20 (67%)	13 (57%)	22 (79%)	11 (79%)	6 (50%)	13 (93%)	55%	46%	59%
	Naine	10 (30%)	10 (43%)	6 (21%)	3 (21%)	6 (50%)	1 (7%)	30%	60%	17%
Rühmagrant	Mees	165 (72%)	231 (70%)	204 (68%)	30 (79%)	49 (70%)	41 (65%)	18%	21%	20%
	Naine	65 (28%)	100 (30%)	96 (32%)	8 (21%)	21 (30%)	22 (35%)	12%	21%	23%
Arendusgrant	Mees	..	46** (78%)	6 (75%)	13%	..
	Naine	..	13** (22%)	2 (25%)	15%	..
Sihtgrant	Mees	21 (72%)	10 (77%)	48%
	Naine	8 (28%)	3 (23%)	38%

* PUT 2020. a taotlusvooru tulemused põhinevad Hindamisnõukogu ettepanekul seisuga 08.12.20. Lõpliku rahastusotsuse teeb teadusagentuuri juhatus pärast Haridus- ja Teadusministeeriumiga halduslepingu sõlmimist.

** Arvesse on võetud kõik laekunud taotlused. 59st laekunud taotlusest jõudsid teise vooru 30 taotlust, neist 22 olid mees- ja 8 naissoost teadlaste poolt esitatud (73% vs 27%).

.. Välja toodud aastal taotlusvooru ei toimunud.

7. ETAg-i grantide ja mobiilsustoetuste jagunemine nais- ja meessoost teadlaste vahel teadusvaldkonna järgi

Tabelis on välja toodud aastatel 2018-2020 valdkondlikult menetletud taotluste statistika (järel doktorigrant (väljaminev), järel doktoritoetus (sissetulev), stardigrant ja rühmagrant).

Valdkond	Sugu	Taotlejad			Grandisaajad			Edukuse määr		
		Taotlusvooru aasta			Taotlusvooru aasta			Taotlusvooru aasta		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020*	2018	2019	2020*
Loodus-teadused	Mees	143 (73%)	165 (70%)	146 (73%)	34 (72%)	46 (68%)	38 (78%)	24%	28%	26%
	Naine	54 (27%)	72 (30%)	53 (27%)	13 (28%)	22 (32%)	11 (22%)	24%	31%	21%
Tehnika ja tehnoloogia	Mees	52 (84%)	72 (89%)	73 (85%)	8 (89%)	20 (83%)	14 (88%)	15%	28%	19%
	Naine	10 (16%)	9 (11%)	13 (15%)	1 (11%)	4 (17%)	2 (13%)	10%	44%	15%
Arsti- ja terviseteadused	Mees	25 (48%)	25 (52%)	22 (48%)	9 (64%)	8 (50%)	5 (31%)	36%	32%	23%
	Naine	27 (52%)	23 (48%)	24 (52%)	5 (36%)	8 (50%)	11 (69%)	19%	35%	46%
Põllumajandus-teadused ja veterinaaria	Mees	12 (52%)	14 (64%)	10 (45%)	1 (33%)	4 (100%)	5 (63%)	8%	29%	50%
	Naine	11 (48%)	8 (36%)	12 (55%)	2 (67%)	0 (0%)	3 (38%)	18%	0%	25%
Sotsiaal-teadused	Mees	28 (44%)	40 (49%)	36 (49%)	3 (30%)	6 (60%)	5 (33%)	11%	15%	14%
	Naine	35 (56%)	41 (51%)	37 (51%)	7 (70%)	4 (40%)	10 (67%)	20%	10%	27%
Humanitaar-teadused ja kunstid	Mees	37 (51%)	40 (43%)	44 (45%)	8 (62%)	4 (29%)	6 (38%)	22%	10%	14%
	Naine	35 (49%)	52 (57%)	54 (55%)	5 (38%)	10 (71%)	10 (63%)	14%	19%	19%

* PUT 2020. a taotlusvooru tulemused põhinevad Hindamisnõukogu ettepanekul seisuga 08.12.20. Lõpliku rahastusotsuse teeb teadusagentuuri juhatus pärast Haridus- ja Teadusministeeriumiga halduslepingu sõlmimist.

Eesti Teadusagentuur panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse mitmel moel. 2020. võtsime vastu oma esimese [soolise võrdõiguslikkuse kava](#), mille raames alustame sooteadlikkuse tõstmisega oma töötajate ning kogude ja komisjonide liikmete seas, pöörame täiendavat tähelepanu võrdse kohtlemise põhimõtete järgimisele, pürgime suurema soolise tasakaalu poole kogudes, komisjonides ja retsensentide seas ning grantide, auhindade ja toetuste taotlejate ja saajate seas. Täiendavalt pöörame senisest enam tähelepanu sooteadlikkusele kommunikatsioonitegevustes. Naiste ja meeste võrdseid võimalusi grantide taotlemisel oleme silmas pidanud ka varasematel aastatel: stardigrantide taotlemisnõuetest eemaldasime vanusepiirangu 40 eluaastat, et grant oleks ligipääsetav ka (nt vanemapuhkuse tõttu) teadlaskarjääri hilisemas eas alustajatele. Granditaotluste pingerea moodustamisel võtame teaduslike kriteeriumite alusel võrdsete hinnete korral arvesse taotleja sugu, eelistades teadusvaldkonna spetsiifikat silmas pidades alaesindatud soost kandidaate. Hindamislõukogu moodustamisel eelistatakse võrdsete kandidaatide puhul samuti alaesindatud soost kandidaati.

Naisteadlaste nähtavuse suurendamiseks osaleme projektis [AcademiaNet](#): koostöös positiivselt evalveeritud Eesti teadusasutustega nomineerime iga-aastaselt tunnustatud teadlasi AcademiaNet-i tippteadlaste portaali.

Osaleme ka kahes Horisont 2020 soolist võrdsust edendavas projektis: [GEARING-Roles](#) ja [Gender-Net Plus](#), et vahetada kogemusi partneritega teistest riikidest.

Teemaleht ja kasutatud andmed Exceli formaadis on kättesaadavad ETAg-i kodulehel: www.etag.ee/tegevused/uuringud-jastatistika/statistika.

Kontakt: Loone Vilumaa, ETAg-i analüüsiosakond: www.etag.ee/teadusagentuur/kontaktid/analusiosakond.

Allikad: Statistikaamet, Rektorate Nõukogu, Eesti Teadusinfosüsteem, Haridus- ja Teadusministeerium, Eurostat, Riigi Teataja, ETAg. ETAg-i arvutused. Kasutatud tabelid:

1. Statistikaamet, tabel TD01 (viimati uuendatud 02.12.2020, andmed võetud 04.12.2020).
2. Statistikaamet, tabel TD074 (viimati uuendatud 26.06.2020, andmed võetud 10.11.2020).
3. Statistikaamet, tabel HT296 (viimati uuendatud 24.04.2020, andmed võetud 10.11.2020), Rektorate Nõukogu (andmed seisuga 2019, andmed võetud 10.11.2020).
4. Eurostat, tabelid SDG_O5_20 (viimati uuendatud 29.10.2020) ja EARN_GR_GPGR2 (viimati uuendatud 30.10.2020, andmed võetud 19.11.2020).
5. Riigi Teataja, Haridus- ja teadusministri käskkiri, ETAg (andmed võetud: 09.12.2020).
6. Eesti Teadusinfosüsteem, ETAg (andmed võetud 08.12.2020).
7. Eesti Teadusinfosüsteem, ETAg (andmed võetud 08.12.2020).